

De Gouden Leeuw bekroont de radicale originaliteit van Roy Andersson

Een duif zat op een tak en werd bekroond

Geen zinnig mens zal beweren dat hij het tragikomische *A pigeon sat on a branch reflecting on existence* volledig heeft begrepen, en toch pakte Roy Andersson Venetië in: eerst de pers, dan het publiek en ten slotte de jury die hem de Gouden Leeuw toekende.

Een oude vrouw ligt op haar sterfbed met haar handtas vol juwelen stevig in de klauwen, terwijl haar inhalige kinderen haar bezweren dat ze die niet mee kan nemen naar de hemel. Twee mistroostig ogende handelsreizigers doorkruisen het land met een koffer vol fopartikelen, met als gedoemde missie de mensen aan het lachen te brengen. Een hedendaagse bar wordt brutaal ingenomen door een achttiende-eeuws leger op weg naar een veldslag tegen de Russen, omdat de koning naar het toilet moet.

Fans van David Lynch of Aki Kaurismäki denken dat hun held de meest eigenzinnige nog actieve regisseur is, maar ze dwalen. Wat de 71-jarige Roy Andersson met eigen middelen in Stockholm fabriceert – in zijn ambachtelijke studio in enkele aanpalende rijhuizen met uitgeslagen muren, geholpen door voormalige medewerkers van de grote Ingmar Bergman – maakt hem tot de meest unieke cineast op deze planeet.

Vijf langspeelfilms draaide Andersson slechts op 45 jaar. De jongste twee (*Songs from the second floor* uit 2000 en *You, the living* uit 2007) vormen samen met de nieuwe *A pigeon sat on a branch reflecting on existence* een trilogie over de condition humaine.

In de gloria

Ook met *En duva satt på en gren och funderade på tillvaron* (de Zweedse titel klinkt te melodieus om hier niet één keer te vermelden) vertelt Andersson weer geen afgelijnd verhaal. Het is een aaneenschakeling van 39 vignettes over mensen op het kruispunt van alledaagsheid en drama. De meeste scènes zijn wrang en grappig tegelijk, geen mijlenver verwijderd van de meest absurde en poëtische momenten van *In de gloria* – maar veel mooier in beeld gebracht.

Je kijkt geamuseerd of geïntregerd naar de statisch geregistreerde en met een uniek kleurenpalet gefotografeerde tableaux, vaak zonder meteen te vatten wat de regisseur bedoelt. Maar in het totaalbeeld groeit dat besef wel degelijk: Anderssons donkerkomische rondedans is een aanklacht tegen het groeiende gebrek aan empathie en mededogen in onze harde, individualistische, mercantiele samenleving. Metafysica en maatschappijkritiek met een brede glimlach.

De jury was al even gecharmeerd als het publiek door Anderssons humanistische visie, naar Hopper en Breughel verwijzende esthetiek en verhalende originaliteit. Een dolgelukkige Andersson mocht de mooiste bekroning uit zijn carrière in de lucht steken.

De Zilveren Leeuw voor beste regisseur gaat terecht naar een andere veteraan: de Rus Andrej Kotsjalovski (77), die met *The postman's white nights* veruit de beste film uit zijn carrière aflevert. Deze warme kroniek van het leven in een noord-Russisch dorp tijdens een stralende zomer is adembenemend mooi gefotografeerd; Kotsjalovski puurt bovendien voortreffelijke vertolkingen uit de amateurs in zijn cast: de échte bevolking van dat dorp.

Grote namen, lege handen

Met verder ook nog de grote juryprijs voor *The look of silence*, de tweede indrukwekkende documentaire al die Joshua Oppenheimer draaide over de politieke massamoorden in Indonesië in de jaren 60, valt er op het oordeel van voorzitter Alexandre Desplat en de andere juryleden niets af te dingen. De beste paarden kregen zaterdag de haver.

De beide vertolkingsprijzen (m/v) zijn voor Adam Driver en Alba Rohrwacher, bekvechtende echtgenoten in *Hungry hearts*, een Engelstalige film van de Italiaan Saverio Costanzo. Onze landgenoot Benoît Poelvoorde, die de hoofdrol in twee competitiefilms speelde, greep dus naast de prijzen, net als Al Pacino, Viggo Mortensen, Willem Dafoe en Charlotte Gainsbourg.

Het palmares laat geen ruimte voor regisseurs of acteurs met naam en faam die onder hun gebruikelijke niveau bleven. Onder meer voor *Birdman* van Alejandro González Iñárritu, met Michael Keaton, Naomi Watts, Edward Norton en Emma Stone, is dat een flinke streep door de rekening. De producenten hoopten in Venetië immers hun campagne voor de Oscars te lanceren.

Enkele Engelstalige media opperden dan ook meteen dat Venetië beter wat aardiger zou zijn voor grote Amerikaanse producties. Want als de tendens zich doorzet dat die Toronto verkiezen boven Venetië, wordt het oudste festival ter wereld stilaan commercieel onleefbaar.

Een domme en kortzichtige visie. De jury in Venetië heeft gewoon eerlijk gekozen voor de mooiste, eigenzinnigste en artistiek meest geslaagde films in de selectie. Gelukkig, want dat is waar een festival met zoveel klasse en traditie voor hoort te dienen – niet om de duurste producties te helpen met hun promotie en marketing.